

מבעד למסורה

(שטורים בהמתכלות)

יסלחו לי הקוראים אניני הדעת על תכונתי הארורה לחטט בכל דבר ולהטות אזן לכל מה שיאמרו חברות אפילו בתל-אביב וביחוד לספר אח"פ בקהל בכל עש"ק כל דבר אמת.

הנה, למשל, הזכין הקב"ה לארצנו בין האורחים התיירים גביר עצום ונרבו גדול בשם "נתן-נתן" (נאסירטיסי בלע"ז). שהוא נתבע לנשיא ונתן. נתבע לריטנברג ונתן. ביד רחבה ואינו מגיע אפילו לקרסוליהם של עסקנינו הציוניים המיליונרים שלנו. שנת-עשרו מפסלתה של הציוניות ומיסדים הם פבריקאות של סוכר ב... פרוץ וקונים יערות-עד בספרד, כידוע... ואעפ"י שנאסירטיסי זה הוא ממקורביו הכי גדולים של ויצמן. לא חשש העתון ההגון שלנו בת"א לדרש ממנו לא פחות ולא יותר מר"ן דינרים עובר לסו-חר. מחמת שלגבי "מצלצלים" אין בודקין אחרי כשרותו של הנשיא. בהא הידיעה. ואולם הוא לא רצה, כנראה, להכשיל את האופוזיציה ולהביאה לידי נסיון פו יודע הלילה. למנין השמנדרקום אשר בקלוב-אודיסה, סליחה: "ירושלם", מה עשה ר' נתן-נתן? — לא נתן. אלא מאי? — ה ב ט י ח להם רק ק"ו זבתנאי מפורש

שתבוא אי"ה הסכמה לכך מלונדון... ומכאן אמרו חכמים: אל תסתכל בקולו אלא מה שאינו בו... אין אנו קובלים הלילה על מעשהד איסטנים זה: ווראי שיש טעם לפשיטת-יד זו מבהינה "מסחרית", קודם לפשיטת רגל, ועוד זאת: שמועות שפשוטו בקהל מדברות על הברה חשאית, שנוסדה בזמן האחרון בת"א בין ידידי העתון ההגון בשם "סופרי צת"ם", כלומר: "צדקה תציל במות", שמטרתה לקשקש בקופסה בלי סרט (כדי שלא לעשות התחרות לקרן הקימת!). ודא עקא שמכל מאות מכתבי-השנדרות בצורה חדישה, שנשלחו ע"י העתון הת"א לכל גדולי אמריקה לרבות הכרנדייסים ימ"ש— הן האמריקאי הוא טרפה ופרוטתו כשרה!— ודרשו מכ"א מהם לשלח 100 דולר עפ"י האודיסה ותיבת-הדאר, הכל כמנהג גובראין יהודאין בכללים וכמוסדות הישנים — נתקבלה רק תשובה אחת מעסקן ידוע בארץ היודלים בתוך מעטפה ומה בולים שנים, כדי שיענו לו על שאלה אחת קטנה: מאימתי התחיל העתון ההגון בת"א לעשות התחרות לכתבי-התבשיל במאהד שערים?...

אינו יודע מה היתה תשובתו של העורך הנכבד, ואולם, מה נעשה, ואנו חיים, באטמוספירה מעוכה ומיוחדת במינה, שכל גלווי-הדעת והסרי-הדעת לא הועילו ואפילו האספה ה ת כ ו פ ה של הנקיים-מדעת, שנקראה בת"א זנרב בה רק ה"זקן" פונט אחד כמעט — לא הצליחה. ואיד אמרו חז"ל: ביש לך בהאי מתא אויל למתא

אחריתא, ונתישב העורך ה"בר מול" והלך למירון כדי לנסות את מזלו ולהשתטח על קבר הצדיק, שאם לא הצליח אצל ר' חיים, יהיה דורש לכהפ"ה אל המתים... כפי שכותב לי אחד מתלמידי החשובים שהיה שם: זה עתה שבתי מכפר מירון ושם ראיתי את הרמ"ג וסיעתו שבאו לשם תעמולת-כספים בין האורחים התיירים, ביהוד הפצו להעלות במצודתם תנין גדול, שותפו של חברון הנדיב, שבא שם לשם עסקים. ואולם, כנראה — כך מסיים תלמידי היקר — גם זכותו של ר' שמעון בריוחי לא עמדה לו הפעם וחם אני רק על הוצאותיהם ועל אחרי-ריהם במחילה שנדחקו המסכנים על האוכפים הרחבים בנסיעתם על הפרדים למירון הנם... ואידי דאתינא להכא, נזכרתי תוך כדי כתיבה במאמר שקראתי בשבוע זה בשבוע עון ז'רנוני מארגנטינה "ראם אידישע וואכענבלאט" ע"א, הקולטורה בת"א וכו כתוב לאמר: "העתון הת"א אינו אלא העתקה של "עתון" פרובינציאלי-רוסי-ירדיקלי מלפני המלחמה, דמוקרטיזם, מופשט ופטוס זול, קחו למישל — כך כתוב שם — את רב המאמרים הפוליטיים של העתון הת"א, הוציאו משם את המלה "ארץ ישראל" והעתיקו אותם כמו שהם לשפת רוסית והכניסו אותם לתוך עתון דמוקרטי רוסי משנת 1906, והייכם שלא תרגישו שום שנוי-דמנכר: ממש במקומם הראוי". עכ"ל, כל זה, כמובן, אינו נוגע לענין. ורק דרד-אנב ספרתי לכם כל זאת, כדרכי, כדי שתדעו חביבי התלמידים, עד כמה איתרע מזלך של חברתנו מת"א אפילו בארגנטינה.

ארצו של מנשה ומעוזו ר' ליב יפה... ולא תטחנה, משם נסע לבית-ההרשת של "שמו" זאת אלא משעה שנכשלה לא-עליכם הארץ פוויציה במלחמתה נגד הנשיא והפסיק העורך את במבומיו נגדו מאימת המורים והפעלים בארצנו מחמת חסירותם היתרה למנהיגנו, כידוע, התחיל להלחם ב"דאר-טוב" היום "המסכן"...

אנב, מכפרים כי אותו חבר ההנהלה הציונית מבני-לוינו של שרה-כספים בחיפה. "ובכן תן פחדך" — משמעותו: כסף. "ובכן צדיקים" (במירון) ג"כ משמעותו כסף... * * *

ומכיון שאנו מדברים בעניני כספים נזכרתי בשרה-כספים שלנו ר' ג'ורג' הלפרין מפינסק-לונדון, שבא לשכן כבוד בשבת זו במלון "מג'סטיק" (בעל המלון הוא מאחינו הסורים, דורשי שלמנג כל הימים...), כידוע לכם מסתמא מתוך המחאה של נכבדי העדה בחיפה, רצה מטחל הממונות שלנו לחדור מתוך נקודה כספית טחורה אל תוך תוכם של הקפיטלים העבדים המושקעים בחיפה בתעשיות שונות, מה עשה? — נדר שעה ע ר ב פורים, ומותר איפוא לנסע עפ"י קלה באותו יום ה מ נ ו ה ה יום שבתו, וכבדי להספיק הכל נסע ב מ כ ר נ י ת בלויית מר ון-פריוולנד חבר ההנהלה-הציונית בא"י ור' ש. פבזנר מהותנו של חירם מלך צור ומיקורי קרתא בחיפה (כדי ללכד, כנראה, את כל התורה על רגל אחת) ווצאשית דרכם היתה — אל הטחנות הגדר לות של הברון. כמובן שהטחנה היתה סגור רה, אלא ששומר הסף בראותו לפניו את גדולי ישראל פתח ונתן להם את כל הכאורים הנחוצים כדי ידיעותיו המרובות בעניני

אנב, מכפרים כי אותו חבר ההנהלה הציונית מבני-לוינו של שרה-כספים בחיפה. הזר בערב פורים במכונית מיפו לירושלם, ובהגיעו סמוך לעיר, נזכר פתאום שהג היום בישראל, שקודין לו פורים, ירד מיד מהמיר כונית והלך ברגל לכבוד הרגל ולכבוד זמכיון שאנו מדברים בעניני כספים נזכרתי בשרה-כספים שלנו ר' ג'ורג' הלפרין מפינסק-לונדון, שבא לשכן כבוד בשבת זו במלון "מג'סטיק" (בעל המלון הוא מאחינו הסורים, דורשי שלמנג כל הימים...), כידוע לכם מסתמא מתוך המחאה של נכבדי העדה בחיפה, רצה מטחל הממונות שלנו לחדור מתוך נקודה כספית טחורה אל תוך תוכם של הקפיטלים העבדים המושקעים בחיפה בתעשיות שונות, מה עשה? — נדר שעה ע ר ב פורים, ומותר איפוא לנסע עפ"י קלה באותו יום ה מ נ ו ה ה יום שבתו, וכבדי להספיק הכל נסע ב מ כ ר נ י ת בלויית מר ון-פריוולנד חבר ההנהלה-הציונית בא"י ור' ש. פבזנר מהותנו של חירם מלך צור ומיקורי קרתא בחיפה (כדי ללכד, כנראה, את כל התורה על רגל אחת) ווצאשית דרכם היתה — אל הטחנות הגדר לות של הברון. כמובן שהטחנה היתה סגור רה, אלא ששומר הסף בראותו לפניו את גדולי ישראל פתח ונתן להם את כל הכאורים הנחוצים כדי ידיעותיו המרובות בעניני

אנב, מכפרים כי אותו חבר ההנהלה הציונית מבני-לוינו של שרה-כספים בחיפה. הזר בערב פורים במכונית מיפו לירושלם, ובהגיעו סמוך לעיר, נזכר פתאום שהג היום בישראל, שקודין לו פורים, ירד מיד מהמיר כונית והלך ברגל לכבוד הרגל ולכבוד זמכיון שאנו מדברים בעניני כספים נזכרתי בשרה-כספים שלנו ר' ג'ורג' הלפרין מפינסק-לונדון, שבא לשכן כבוד בשבת זו במלון "מג'סטיק" (בעל המלון הוא מאחינו הסורים, דורשי שלמנג כל הימים...), כידוע לכם מסתמא מתוך המחאה של נכבדי העדה בחיפה, רצה מטחל הממונות שלנו לחדור מתוך נקודה כספית טחורה אל תוך תוכם של הקפיטלים העבדים המושקעים בחיפה בתעשיות שונות, מה עשה? — נדר שעה ע ר ב פורים, ומותר איפוא לנסע עפ"י קלה באותו יום ה מ נ ו ה ה יום שבתו, וכבדי להספיק הכל נסע ב מ כ ר נ י ת בלויית מר ון-פריוולנד חבר ההנהלה-הציונית בא"י ור' ש. פבזנר מהותנו של חירם מלך צור ומיקורי קרתא בחיפה (כדי ללכד, כנראה, את כל התורה על רגל אחת) ווצאשית דרכם היתה — אל הטחנות הגדר לות של הברון. כמובן שהטחנה היתה סגור רה, אלא ששומר הסף בראותו לפניו את גדולי ישראל פתח ונתן להם את כל הכאורים הנחוצים כדי ידיעותיו המרובות בעניני

שוכ"ט לכבוד הרה"ג מוה"ר ר' עזמות
ני"ו אב"ד ק"ק "דאר היום" תע"א.
רבי הנחמד!

הבה ואספר לך שיחת חולין של הרב
ר' גישה שמואל גלזר ששמעתי מפיו בל"ג
בעומר בהיותי אתו אצל הכותל המערבי,
ואבקשך שתחזה גם אתה רבי ומורי את
דעתך על הענין. הרב גלזר חגג ביום הזה
את התונת הזבח שלו, ומובן שהיה במצב
רוח טוב. נגש אליו בהור ירושלמי צעיר
נתן לו שלום וספר לו שגם הוא "הונגרי",
אעפ"י שהוא נולד בירושלם. אולם אביו
עלה מהונגריה, על שאלותיו של הרב ספר,
שהוא לומד בת"ת של מאה שערים, לומד
תלמוד, תנ"ך וגם עברית "באופן החסידי",
— מה פירוש "אופן החסידי" והאיך
אפשר ללמוד עברית באופן חסידי? — שאל
הרב.

— פירוש שאין אנו מדברים עברית.
אלא באותה השעה שלומדים דקדוק עברי.—
ענה הבחור.

— ולמה אינכם מדברים עברית? —
חוסיה לשאל הרב.

— אסור לנו לדבר בשפה זו, כי פושעי
ישראל מחללי השבת מדברים בה.
— אכן צדקת בדברך, כבוד נהמד,
ולפי זה אסור לקים גם את מצות ישוב ארץ
ישראל, כי "פושעי ישראל" מקימים אותה,
ואסור לקים מצות כבוד אב ואם, כי הלא
פושעי ישראל מקימים אותה, וביחוד המצוה
הראשונה שפושעי-ישראל מקיימים בוודאי...

תלמידך הותיק מרדכי
עז-מזת

הטים לא עלינו בלי המלה, ודוקא בפנים
ביה"ס בתוך המסדרון ולעיני התלמידים
קטנים כגדולים הרואים בתזוין ונהנים
ביהוד כשמר תרנגל אינו מסכים לנוע מיד
אחרי פניעת החלה ומשחק עם הילדים ברוץ
ותפס והשמחה מרובה. וכל זאת למען השלום
ולמען מובת הכלל וכדי שלא לערב חליפה
שחיטה אשכנזית בשחיטה ספרדית, וליתר
בטחון יהי המנהל שיחיה מפקח על עניני
הדת ובתור בא כח המזרחי ויד ימינו של
מר מ. לייץ הוא ממונה על השחיטה כדי
להיות בטוח שאחב"י אינם נפגעים ח"ו
בשחיטת זר כי על כן כלם עדים על זאת.

על שאלת גב' אחת שתרה את חברון
"היכן פה ביה"ס?" ענה תלמיד — הגברת
בוראי חפצה לשחט את התרנגולת? ביה"ס
באן, והגברת שואלת בתמהון: — מה ענין
שמיטה להר סיני? ומה ענין שחיטה לחנוך?
כשבא המפקח של המזרחי לחברון, פנו
אליו הורגי התלמידים בבקשה להחליף את
המנהל, וענה להם שהוא לא יהליף ולא ימיר
אפילו אם כל בני העיר יעמדו על ראשם,
וכשישב במכונית הוסיף בפיו הקדוש,
שלידיה לא איכפת אם ישלחו את בנייהם
למיסיון...

ובחברון הדברים יגעים כפי הנראה,
אנכ נודע לי כי בעל המלון דשם מתאוונ
כי התירים המבקרים את חברון באים למלונו
רק לברך ברכת "אשר יצר"...

ולסוף, אמסר לכם דק עוד מכתב אחד
קטן, שקבלתי מתלמידי בעיר העתיקה:
"כה, ירושלם עה"ק ל"ד בעמר תרפ"ד.

הכמתו תקו בזמנו להוסיף את המלה (א"י)
וכ"א מאתנו טועם בה טעם אחר, ממש
כאבותינו ובאלם את המן במדבר, וכ"א
רואה בה מהרהורי לב, אנהנו קוראים את
(א"י) — ארץ ישראל; ו זה ם
אומרים: ארץ ישראל, ואני ר' עזמות
גורסים: אגודת ישראל, ואני ר' עזמות
מודה ומתודה שפשוט איני יודע מה זאת?
* * *

ויש לי ב"ה תלמידים בכל רחבי הארץ
מזן ועד חברון, והם אינם מזניחים אותי
ב"ה וממטירים עלי מכתבים בלי עין הרע,
וכדי לזכות את הרבים הנני מוסר לכם את
המכתב דלקמן ככתבו וכלשונו:

למורי היקר והנכבד, ר' עזמות שיחיה!
הגיעונו ידיעות טרעישות מק"ק חברון.
הכתב של "הארץ" מספיד ומכמה ברמעות
תנינים את היציאה מחברון. לפי דבריו כל
החברונים צוחים מכאב שנים רחמנא ליצלו
ושואלים זה את זה: איך ובאיחה אופן
תבוא גאולה לחברון אם עומד לצאת הימנה
כה כה חשוב כרופא שנים וחשש פן יסבלו
ח"ו לא רק מנקיון שנים אלא גם מחסר
סגור לים, והשנית, איך ובאיחה אופן
ידעו בתי תהיה שעת רצון לאי אלו עסקנים
צבוריים לעסק בנרננות ובשנוהרות לא-
עליכם אם השעו עומד אה הוא לעזב את
חברון, ירחם והשם!

ולא די לצרות אמר ד', מודיעים לנו
עוד כי נחויץ לרפק על שערי הרחמים של ועד
החנוך ולקרא חמס וי וי על הדם הרב שנשפך
בעיה"ק חברון, לא דמם של אחב"י ח"ו
אלא דם של תרנגוליהם ותרנגולותיהם הנשר

ולא רק התהרות, אלא גם טעות.
שערו בנפשכם: כשקראתי אמש בין
השמשות את מאמרו של בן-אב"י "מה חדש
באמריקה?" והתהלתי כדרכי מן הסוף,
קראתי פתאום: "הופין צריך ללכת! הופין
ילך!" — ונפל לבי בקרבי מרב צער ועגמת-
נפש, כיפני שנוכרתי ב"קצוצי לקצץ" שנו
הגים בבנק שלנו וביחוד ב"טרבלנינג-אקס"
פנסים" (סעיף כפותח בהנהלה הגדולה!)
עד שהדלקתי את הנר וראיתי כי טעיתי
לא-עליכם והחלפתי בזמן שלא לאדיוס-ולא-
לילה את האות הראשונה של השם "דיש"
יבאות "הא", ונתקרה דעתני...

ומהפכה שלמה באה, כנראה, גם בין
חכמי הגיאוגרפיה של העתונות:

בשעה שהעתון הציוני-האנגלי בלונדון
"די ג'אויש ווארלד" (העולם היהודי) שולח
את עתונו לא ל"פלסטין" אלא ל"לאנד אופ
ישראל" (ארץ-ישראל בפרוש), נתקבל בשבוע
זה גליון ה"איג'יפסיאן גזט" ממצרים למערכת
שלנו, ותחת השם "זירוזלים", נרפס באו-
תיות גדולות השם Soudan (סודן),
כנראה, שגם פקידנו מעשרת-השבטים
באים לירי טעות כזו, וטעות גוי מותר...
ולפיכך נקם בהם העתון התל-אביבי
שלנו והכנים את תונים למרוקן...
* * *

אנכ, כשקראתי בעתונים את מחאתה
של ה"גזירה" ממצרים נגד השם "ארץ
ישראל" שמוסיפים אצלנו לשם "פלסתינה",
השבתי על הפוליטיקה המחוכמת של ר"ת
שמשחק ה"רבי" שיחיה עם בלנו, ושברב

נאמן על הזהו בידיה הענוגות של יעל צעירה
ונחמדה. — וכי יש אצלנו צעירות בלתי
נחמדות? ... — ובכל הנ והג הוא מוציא
מנרתיקו את הסרט ותוקעו במקומו, וכשפוג-
עים בו ברחוב איזה זוג של מלאכי-חבלה
ומכוננים נגדו את החלל של הקופסא מיד
הוא מוציא את "הקמיעא" שלו המשמשת
לו כתרים בפני הפורעניות, כצלב להבדילה,
לפני מפיותו ב"פאוסט" — סגולה בדוקה
ומנסה כנגד כל המזיקין והסרטים המ-
חריים כחוצות ירושלם בזמן האחרון...
* * *

ולא רק בזמן האחרון, אלא לפני כמה
אלפים שנה גדלה ההתחרות אצלנו, עוד
מימי ירבעם בירבעם בבית-אל...

ואגדה מספרת כי השלטן סלאח-אל-
דין אל איובי בראותו כי עתידים בני-עשו
להתכנס לירושלם נימי-הפסחא שלהם, מה
עשה? — גלה בהכמתו הרבה את קברו של
משה רבנו ע"ה ונתאספו שם כמה אלפים
מבני-ישמעאל עד היום הזה לשווי-המשקל...
ואתא המקובל האר"י הקדוש וגלה את
קברו של שמעון בר-יוהאי בצפת, ובאו המ-
קבלים וגלו את קברו של שמעון הצדיק
בירושלם... מה נעשו הפועלים? — הלכו
ועשו בל"ג בעומר, הדלקה בדילב בלי קבר,
ובטבריה יגלה מסתמא הפרופיסור סלושץ
על יד ר' מאיר בעל הנס, את מאיר בלי
נס...

ואי"ה בקרוב בימינו נוכח על יד בר-
יוחאי, והלוא בתל-חי ולך צעק חיי
וקיים! ...
* * *

שתקעו לו בכף לפני שנתים בערך אלה פונט
טבין ותקולין (תרפ"ט אלפים טריליונים
של מויקים שלהם!) בעד דירתו אשר במז-
שבה זיונית בשביל משרדי הקה"ק בעירנו,
ושמרב צער ועגמת-נפש ניד למרחקים וגלה
למידאו (לא למירון) הטיוולית אשר בצפון
איטליה, כדי לנוח ולהחליף כח ע"ה הקהל
העברי? ... ובנסיעתי האחרונה ברכבת שמע-
תי שיחת יונים וערבים לפני כניסתנו
לתחנת ירושלם שהתאונו מרת על המושבה
היונית שנהפכה לנחלת-זרים ר"ל ונעשתה
כלה לקומפניה של יאהוד, המלאה פקידים
ואמרכלים ודוקטורים למיניהם.

בני ה"אומה-אל-קדימות" כבשו את כל
בתיהם, אוכלים את כל הירקות והפרות של
השוק היוני ומריקים לא עליכם את כל
חנויות הגויים, ובשכר זה הם ממלאים את
ביסייהם של השכנים פונטים מפרוטות הקופ-
סאות והסרטים הלכניים-הבחולים של קה"ק
לישראל...

וכשקראתי את מאמרו של אלמאליה
ופחרו הגדול מפני הסרטים והקופסאות
שבחוצות ירושלם, נוכרתי באחד מהנבירים
שלנו. — גם אתם מכירים אותו! — יהודי
בעל תכלית, שמצא עצה ותחבולה פשוטה
כנגד כל ההתקפות אפילו של אחשתרני פרס,
והעסק הזה עלה לו בכוד-הכל — תעריפה
אהת! ההיינו כיצד? — הדבר פשוט מאד:
(מובן שאני מגלה את זה רק לכם!) לכבוד
פורים זה התנרב והכנים לתוך התור של
הקופסא הראשונה מטבע קשה ונקובה
באמצעיתה של חצי גרש בבת אחת, ובשכר
זה זכה לסרט כפול, לכזות-בול, שנתמסע כיתר
ואנכ נזכרתי גם באותו הגרמני האומלל

לתחנת, נענע" ברך לגור (אבר-שושה
בלע"ז).
— באיוו מחלקת נוסע ר' עזמות? —
שאלני הד"ר הנכבד מתוך איצטלתו הלכנה.
— כמחלקה הראשונה — ענית לו —
מהצר השני...

עליתי במחלקה השלישית, כדרכי,
ומצאתי שם בז'פורתי-וסף יהודים ויהודיות,
מתלמידי ותלמידותי, מכל המינים: סוחרים,
פקידים, הלוצים שחזרו מעין הרוד וצעירי
"הצבי ב" ששבו מנוצחים מה"פוטבול"
בעקרון ומתקנאים בנבורי, גם ציונה" —
בקצור כל אלה שאינם נוסעים In duty

בלומר: על השבון הקהל... הפשתי את הד"ר
שלי בכל העגלות — (כי בזה הלא תודו
בלכם, שאדם הגון אפשר למצא: היכן? —
במחלקה השלישית!) סכתי מכל צד והחילי
איננו". עד שנתכנסתי למחלקה הראשונה,
הפשתי בכל הספסלים תריקים, ואיד אומו
הפסוק: "יגענו מצאת", ואני לא יגעתי
ומצאתי את שאהבה נפשי כשהוא שכוב
לאזני על ספסל רך ומרופד, מפהק מרב
שעמום ומנענע בראשו משנה לנענע...
ובשעת מעשה עלה בלבי ההור רע להשוב:
רבש"ע! בכמה קופסאות צריך לקשקש בעיר-
רנו, כמה זוגות ילדים וילדות תמימים מהר
יבים לכתת את רגליהם בחוצות ירושלם
עיה"ק, כמה סרטים של קה"ק צריכים לתקע
על חזיהם של כמה קרבנות-אדם מישראל,
כדי לקבץ את הפרוטות ולשלם את ההפרש
של נסיעת הד"ר הנכבד (פי שלש!) מהלך
שעה אחת מיפו לנענע? ...
ואנכ נזכרתי גם באותו הגרמני האומלל